

38. ICANAS YÜRÜTME KURULU

III. GENELGE

ANKARA, Nisan, 2007

Sayın Başak Boğday SAYGILI,

38. ICANAS' a başvurunuz kabul edilmiştir.

Kabul edilen bildiri başlığımız : "Cumhuriyet'ten Günümüze Kadım Giyim Kültüründeki Değişimler Üzerine Bir Araştırma".

Kongre 10-15 Eylül 2007 tarihleri arasında, Ankara'da, yüce Atatürk'ün "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" parolası ile gerçekleştirilecektir.

Hava yoluyla (yurt dışından gelen katılımcılar için) Ankara'ya geliş saatinizi ve uçuş ayrıntılarınızı bildirmenizi rica ederiz. Havaalanındaki görevliler sizleri, danışma noktalarında, 9 Eylül tarihinde karşılayıp yönlendireceklerdir. Bu tarih dışında gelen katılımcılarımız, kendi imkanlarıyla, HAVAŞ otobüs servisleriyle şehir merkezine ulaşarak oradan konaklama merkezlerine taksiyle ulaşabileceklerdir.

Ankara' ya hava yoluyla yurt dışından gelen katılımcılar, dilerlerse ve buldukları ülkede mevcutsa, resmi taşıyıcı olarak ilan edilen Türk Hava Yollarının satış bürolarından, BB437 özel notu ile rezervasyon yaptırma ve %10 indirimle bilet alabilme imkanından faydalanabileceklerdir.

Konaklamaya dair bilgilerinizi tarafımıza ulaştırdığınızdan lütfen emin olunuz.

Kayıt ücretini 15 Haziran 2007 tarihine kadar, havale masrafı ödemededen, T.C. Ziraat Bankası, Tunali Hilmi Şubesi 47003462/5001 numaralı hesaba ödeyebilirsiniz. Yurt dışından yapılan banka işlemlerinde Ziraat Bankası, Tunali Hilmi Şubesi, IBAN No: TR 490001000691 47003462/5002 . Swift Kodu: TCZBTR2A hesabına yatırabilirsiniz. Alıcı: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, ICANAS 38. Türkiye, Ankara.

Kongre açılışı 10 Eylül 2007 tarihinde, saat 10:30 da gerçekleştirilecektir.

Kongre sonrası uygun fiyatlarla düzenlenecek günü birlik turlarla yakın çevremizdeki (Beypazarı, Konya, Ürgüp-Göreme) bazı tarihi ve turistik yerleri ziyaret etme imkanı bulabileceksiniz. Ankara'da birlikte olmak dileği ile saygılarımı sunarım.

Prof. Dr. Sadık TURAL
38. ICANAS Başkanı

- Not: 1- Posta adresiniz, **KAYIT FORMUNUZ VE GEREKEN BİLGİLER EKSİK İSE**, lütfen acil olarak bildiriniz. **Aynı bildiriyle ortak katılımı**, her katılımcı için **ayrı katılım formu** gerekmektedir.
- 2- Konferans bildiri metninizi kâğıt çıktısı ve CD ortamında (kitapçığın 5. sayfasındaki kısıtlara uyarak) Word formatında hazırlanarak Kongre sırasında ilgililere teslim edilmesini önemle rica ederiz.

38.

ICANAS

10-15 EYLÜL 2007
ANKARA-TÜRKİYE

Program - Oturumlar Programme - Sessions

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
ANKARA/TÜRKİYE

ULUSLARARASI DANIŖMA KURLU

Abdıldacan AKMATALİYEV

Muhammet Adnan el BAKHİT

Jugderyn BORR

Nizami CAFEROV

Jean-Louis Bacque-GRAMMONT

Halil GÜVEN

Mansura HAYDAR

Gyorgy HAZAI

Ŗakir İBRAYEV

Mustafa İSEN

Abdallah J. JASSBİ

Quacem Abdo KACEM

Barbara KELLNER-HEİNKELE

Kemal el KORSO

Mitsuki KUMEKAWA

Charles LE BLANC

Andrew MANGO

Lesya V. MATVEEVA

Justin A McCARTHY

Naeem QURESHI

Rostislav B. RYBAKOV

Jikido TAKASAKİ

Abduljelil TEMİMİ

Sadık TURAL

Dmitri D. VASİLYEV

Hu ZHENHUA

ULUSAL DÜZENLEME KURULU

Beşir ATALAY
Sadık TURAL
Zeki Cemil ARDA
Tuncer BAYKARA
Ahmet BURAN
Zeki DİLEK
Mustafa AKBULUT
Cemalettin TAŞKIRAN
Esat ARSLAN
Aslı Özlem TARAKÇIOĞLU
Şükrü Halûk AKALIN
Seçil Karal AKGÜN
Nusret ARAS
Ayşe AYATA
Salim CÖHCE
Emel DOĞRAMACI
Nevzat GÖZAYDIN
Bozkurt GÜVENÇ
Yusuf HALAÇOĞLU
Osman HORATA
Mustafa İSEN
Esin KÂHYA
Tahsin KESİCİ
Suna KİLİ
Utkan KOCATÜRK
Zeynep KORKMAZ
Bülent OKAY
Hasan ONAT
İlber ORTAYLI
Zeynep Bağlan ÖZER
Osman Fikri SERTKAYA
Kâzım YETİŞ
Refet YİNANÇ

YÜRÜTME KURULU

Sadık TURAL
Zeki Cemil ARDA
Tuncer BAYKARA
Ahmet BURAN
Zeki DİLEK
Mustafa AKBULUT
Cemalettin TAŞKIRAN
Esat ARSLAN
Aslı Özlem TARAKÇIOĞLU
Reşide GÜRSES
Banu Karababa TAŞKIN

38. İCANAS 10-15 EYLÜL 2007 GÜNLÜK PROGRAMI

Bilkent Otel ve Konferans Merkezi		TOBB Üniversitesi	
Açıklamalar	Saat	Açıklamalar	Saat
Konaklama Merkezlerinden	08:00		
Bilkent'e hareket	<u>10 Eylül Pazartesi</u>		
08:00	Anıtkabir'e Çelenk Koyma		09:00
	Kongre Açılışı		10:30-12:30
	İçişleri Bakanı Sayın B. ATALAY'ın Yemeği		12:30-14:00
	TOBB'a Hareket (Oturumu TOBB'da olanlar)		14:00
	Atatürk Paneli	14:30-16:00	Oturum 14:30-16:00
	Çay Arası	16:00-16:30	Çay Arası 16:00-16:30
	Oturum	16:30-18:00	Oturum 16:30-18:00
			Bilkent'e Dönüş 18:10
	Kültür ve Turizm Bakanı Sayın E. GÜNAY'ın Açık Büfe	18:15-20:30	
	Yemeği ve Olgunlaşma Enstitüsü Defilesi		
	Klasik Türk Müziği Konseri (Balo Salonu)	20:30--22:30	
	Konaklama Merkezlerine Dönüş	22:30	

11 Eylül Salı

Kongre Merkezlerine Hareket
08:30 08:45

Oturum	09:30-11:00	Oturum	09:30-11:00
Çay Arası	11:00-11:30	Çay Arası	11:00-11:30
Oturum	11:30-13:00	Oturum	11:30-13:00
Öğle Yemeği	13:00-14:00	Öğle Yemeği	13:00-14:00
Oturum	14:00-15:30	Oturum	14:00-15:30
Çay Arası	15:30-16:00	Çay Arası	15:30-16:00
Oturum	16:00-17:30	Oturum	16:00-17:30
			Bilkent'e Dönüş 17:40
	Sayın Başbakan R.T. ERDOĞAN'ın Açık Büfe Yemeği	18:00-20:00	
	Türk Halk Müziği Konseri (Odeon)	20:00-22:00	
	Konaklama Merkezlerine Dönüş	22:00	

12 Eylül Çarşamba

Kongre Merkezlerine Hareket
08:30 08:45

Oturum	09:30-11:00	Oturum	09:30-11:00
Çay Arası	11:00-11:30	Çay Arası	11:00-11:30
Oturum	11:30-13:00	Oturum	11:30-13:00
Öğle Yemeği	13:00-14:00	Öğle Yemeği	13:00-14:00
Oturum	14:00-15:30	Oturum	14:00-15:30
Çay Arası	15:30-16:00	Çay Arası	15:30-16:00
Oturum	16:00-17:30	Oturum	16:00-17:30
	TBMM Başkanı Sayın K. TOPTAN'ın Açık Büfe Yemeği (TBMM Bahçesi)	18:00-20:00	

13 Eylül Perşembe

Kongre Merkezlerine
Hareket
08:30 08:45

Oturum:	09:30-11:00	Oturum	09:30-11:00
Çay Arası	11:00-11:30	Çay Arası	11:00-11:30
Oturum	11:30-13:00	Oturum	11:30-13:00
Öğle Yemeği	13:00-14:00	Öğle Yemeği	13:00-14:00
Oturum	14:00-15:30	Oturum	14:00-15:30
Çay Arası	15:30-16:00	Çay Arası	15:30-16:00
Oturum	16:00-17:30	Oturum	16:00-17:30
Keçiören Belediye Başkanı Sayın T. ALTINOK'un Akşam Yemeği (Halil İbrahim Sofrası- Keçiören)	18:00-20:00		
Vehbi Koç Araştırma Merkezi İkramı (250 Kişi-Keçiören) Gazi Üniversitesi Rektörü Sayın K. YAMAÇ'ın Akşam Yemeği (120 Kişi- Gölbaşı)	18:00-20:00		

14 Eylül Cuma

Kongre Merkezlerine
Hareket
08:30 08:45

Oturum	09:30-11:00	Oturum	09:30-11:00
Çay Arası	11:00-11:30	Çay Arası	11:00-11:30
Oturum	11:30-13:00	Oturum	11:30-13:00
Öğle Yemeği	13:00-14:00	Öğle Yemeği	13:00-14:00
Oturum	14:00-15:30	Oturum	14:00-15:30
Çay Arası	15:30-16:00	Çay Arası	15:30-16:00
Oturum	16:00-17:30	Oturum	16:00-17:30
Büyükelçiliklerin Vatandaşlarına Resepsiyonu (Çin, Japonya, Kazakistan, Moğalistan, Ukrayna) Diğer Katılımcılara Serbest Gece	18:20-20:00		

15 Eylül Cumartesi

Kongre Merkezlerine
Hareket
08:30 08:45

Oturum	09:30-11:00	Oturum	09:30-11:00
Çay Arası	11:00-11:30	Çay Arası	11:00-11:30
Oturum	11:30-13:00	Oturum	11:30-13:00
Öğle Yemeği	13:00-14:00	TOBB'dan BİLKENT'e Harake'	13:10
Kapanış Oturumu	14:00-16:00		

SALONLAR / HALLS / ЗАЛ ЗАСЕДАНИЙ

SALONLAR / HALLS / ЗАЛ ЗАСЕДАНИЙ	ADRESİ / ADRESSES / АДРЕС
İzmir (Измир)	<p>BİLKENT OTEL VE KONFERANS MERKEZİ</p> <p>BILKENT HOTEL & CONFERENCE CENTER</p> <p>БИЛЬКЕНТ ОТЕЛЬ ВЕ КОНФЕРАНС МЕРКЕЗИ</p> <p>Bilkent 1. Cadde BİLKENT/ANKARA</p>
Seyhan (Сейхан)	
Fırat (Фырат)	
Meriç (Мерич)	
Ankara (Анкара)	
Sakarya 1 (Сакария 1)	
Sakarya 2 (Сакария 2)	
Sakarya 3 (Сакария 3)	
Kızılırmak (Кызылырмак)	
Fuzuli (Фузули)	<p>TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ EKONOMİ VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ</p> <p>TOBB UNIVERSITY OF ECONOMICS AND TECHNOLOGY</p> <p>ТУРКИЙЕ ОДАЛАР ВЕ БОРСАЛАР БІРЛІГІ ЭКОНОМІ ВЕ ТЕКНОЛОЖІ УНИВЕРСІТЕСІ</p> <p>Söğütözü Cad.No:43, SÖĞÜTÖZÜ/ANKARA</p>
İbn-i Sina (Ибн-и Сина)	
Ali Şir Nevai (Алишер Навои)	
Bilge Kağan (Бильге Каган)	
Katip Çelebi (Катип Челеби)	
Piri Reis (Пири Рейс)	
Yunus Emre (Юнус Эмре)	
Kaşgarlı Mahmut (Кашгарлы Махмут)	

5. MADDİ KÜLTÜR
5. MATERIAL CULTURE

OTURUM / SESSION 11
Saat / Time: 14.00 – 15.30

Perşembe / Thursday 13.09.2007
Salon / Meeting Hall Fırat

Oturum Başkanları / Chairpersons: Tuba VURAL - Zeynep GÖKCESU

Songül KURU- Candan PAKSOY

"Anadolu'da Ayakkabı ve Cumhuriyet Dönemi Ayakkabı Kültürü" (TÜRKİYE/TURÇIA)

Eşref BÜLENT

"Anadolu Amulet Geleneğinde Çıllak ve Eski Kültürlerde İzleri" (TÜRKİYE/TURÇIA)

Fatma AYHAN

"Türklerin Giyim Kuşamında Kürk" (TÜRKİYE/TURÇIA)

Elmira Fathlbayanovna GYUL

"Амулетниці-тумары: к проблеме распространения и генезиса формы"
(ÖZBEKİSTAN/UZBEKİSTAN/UZBEKİSTAN)

Nihal ÖKTEN

"Türk Halk Oyunlarının Sahnelenmesinde Geleneksel Kıyafetlerden Sahne Kostümüne Geçiş Sürecinin İncelenmesi" (TÜRKİYE/TURÇIA)

SORU-CEVAP / QUESTIONS AND ANSWERS

15.30 – 16.00 Çay arası / Tea break

OTURUM / SESSION 12
Saat / Time: 09.30 - 11.00

Cuma / Friday 14.09.2007
Salon / Meeting Hall Fırat

Oturum Başkanları / Chairpersons: Mediha GÜLER - Fatma AYHAN

Fatma KOÇ-Tuba VURAL-Emine KOCA

"Kültürlerarası Etkileşimde Giyim-Kuşam" (TÜRKİYE/TURÇIA)

Hanife Dilek BATISLAM

"Nedim Divanı'nda Yer Alan Giyim Kuşam ve Süslenmeyle İlgili Unsurlar" (KUZEY KIBRIS/NORTHERN CYPRUS/СЕВЕРНЫЙ КИПР)

Saliha AĞAÇ-Şule ÇIVITÇI - Başak Boğday SAYGILI

"Cumhuriyet'ten Günümüze Kadın Giyim Kültüründeki Değişimler Üzerine Bir Araştırma"
(TÜRKİYE/TURÇIA)

Esra ONUR

"Nabi Divanı'nda Geçen Kıyafet ve Kumaş Adları" (TÜRKİYE/TURÇIA)

Abdülkadir ZORLU

"Türk Modernleşmesi Sürecinde *Servet-i Fünûn Dergisi*'nin Giyim, Kuşam, Süslenme Kültürünün Değişimine Katkıları" (TÜRKİYE/TURÇIA)

SORU-CEVAP / QUESTIONS AND ANSWERS

11.00 - 11.30 Çay arası / Tea break

CUMHURİYET'TEN GÜNÜMÜZE KADIN GIYİM KÜLTÜRÜNDEKİ DEĞİŞİMLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Saliha AĞAÇ - Şule ÇİVİTÇİ - Başak BOĞDAY SAYĞILI
TÜRKİYE/TURPIYA

Giyim insanın var oluşuyla, öncelikle doğa koşullarından korunmak amacıyla ortaya çıkmış bir olgudur. Geçmişini incelediğimizde giyim; toplumların yaşam biçimlerinin, kültürlerinin, toplumsal etik değerlerin etkisiyle biçim değişiklikleri göstererek bugüne kadar ulaşmıştır. Bu çeşitlilikler, toplumun kültürel değişimi, sosyo-ekonomik yapısı, siyasi ve politik değişimler, toplumsal olaylar, teknolojiye gelişmeler ve bunun gibi nedenlerle oluşmuştur.

Türk giyim kültürü ile ilgili kaynaklar tarandığında, Türk Folklorik giysileri hakkında pek çok kaynağa ulaşılmasına rağmen; Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan bu güne kadın giyimindeki değişimi ve bu değişimi etkileyen nedenleri ele alan kaynağa rastlanamamıştır. Belirtilen durum, araştırma konusunun belirlenmesinde etken olmuştur.

Bu araştırmanın amacı, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu güne kadar kadın giyim kültüründeki değişimleri kronolojik sıra ile inceleyerek belirlemektir. Araştırmada belgesel tarama yöntemi kullanılmıştır. Cumhuriyetten günümüze kadar geçen zaman 10 yıllık periyotlara bölünerek analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir. Araştırma verilerini toplamak için, yazılı kaynaklar, eski tarihli gazeteler, dergiler vb. taranmıştır. 10 yıllık periyotlar dikkate alınarak, belirtilen dönemde baskın olan kadın giysi stil özellikleri ortaya konulmuştur. Bu periyotlarda kadın giysi stillerindeki değişim, giyildiği dönemlerdeki sosyal, kültürel ve politik olaylarla ilişkilendirilerek tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Giyim-Kuşam Kültürü, Sosyolojik Olay, Giyim Tarihi, Moda.

TÜRK KÜLTÜRÜNDE İZNIK ÇİNİLERİNİN ÖNEMİ VE GÜNCEL DEĞERLENDİRİLMESİ

Seçil SATIR
TÜRKİYE/TURPIYA

Gerçek sırlı türünün başlangıcı Asurlular'a kadar uzanan seramik sanatı Türkler'de, İznik'teki en yüksek gelişimine gelene kadar, köklerini Büyük Selçuklular'dan ve Anadolu Selçuklularından alarak ve Osmanlılar dönemini yaşayarak mükemmelliğe ulaşmıştır. İznik çini ve seramik sanatı kendine özgü renk ve desenlerle gelişti, beslendi ve önemli farklarını ortaya koydu. Özellikleriyle kendi içinde çeşitlendi ve en eski devirlerden beri sürüp gelen firuze rengi ve eşine rastlanmayan bir mercan kırmızısı ile 16. yy da adını bütün dünyaya duyurdu. En yaygın olarak sır altı ve sır üstü teknikleri ile çalışılan İznik çini ve seramikleri, aldığı etkilerle, fakat asıl kendi özündeki zenginliklerle beslenmiştir. Ayrıca en yoğun satış dönemlerinde Kütahya seramiklerinin desteği ve yavaş yavaş

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
ATATÜRK SUPREME COUNCIL FOR CULTURE, LANGUAGE AND HISTORY
ВЫСШЕЕ ОБЩЕСТВО ПО ТУРЕЦКОЙ КУЛЬТУРЕ, ЯЗЫКУ И ИСТОРИИ имени АТАТЮРКА

38. ICANAS

(Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi)
(International Congress of Asian and North African Studies)
(Международный конгресс по изучению Азии и Северной Африки)

10-15.09.2007 ANKARA / TÜRKİYE

BİLDİRİLER/ PAPERS / СБОРНИК СТАТЕЙ

MADDİ KÜLTÜR
MATERIAL CULTURE
МАТЕРИАЛЬНАЯ КУЛЬТУРА

I. CİLT / VOLUME I / ТОМ I

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
ATATÜRK SUPREME COUNCIL FOR CULTURE, LANGUAGE AND HISTORY
ВЫСШЕЕ ОБЩЕСТВО ПО ТУРЕЦКОЙ КУЛЬТУРЕ, ЯЗЫКУ И ИСТОРИИ имени АТАТЮРКА

38. ICANAS

10-15.09.2007 ANKARA/TÜRKİYE

BİLDİRİLER / PAPERS / СБОРНИК СТАТЕЙ

MADDİ KÜLTÜR

MATERIAL CULTURE

МАТЕРИАЛЬНАЯ КУЛЬТУРА

ANA KONULAR VE SORUMLULARI
 MAIN TOPICS/SECTIONS AND THE CHAIRS MAIN TOPICS
 ГЛАВНАЯ ТЕМАТИКА И ОТВЕТСТВЕННЫЕ ЛИЦА

1. Dil Bilimi, Dil Bilgisi ve Dil Eğitimi - Prof. Dr. Zeynep KORKMAZ
 Linguistics, Grammar and Language Teaching
 Языкознание, грамматика и обучение языку
2. Tarih ve Medeniyetler Tarihi - Prof. Dr. Salim SÖNCE
 History and History of Civilizations
 Общая история и история цивилизаций
3. Din - Prof. Dr. Hasan ONAT
 Religion
 Религия
4. Felsefe - Prof. Dr. Esin KÂHYA
 Philosophy
 Философия
5. Maddî Kültür - Prof. Dr. Mustafa ARLI
 Material Culture
 Материальная культура
6. Doğ bilim Çalışmaları - Prof. Dr. Bülent OKAY
 Oriental Studies
 Исследования по востоковедению
7. Çevre, Kentleşme Sorunları ve Çözümleri - Prof. Dr. Ayşe AYATA
 Problems and Solutions of Environment and Urbanization
 Проблемы экологии и урбанизации и пути их решения
8. Kültürel Değişim, Gelişim ve Hareketlilik - Prof. Dr. Bozkurt GÜVENÇ
 Cultural Change, Growth and Mobility
 Культурный обмен, развитие и мобильность
9. Ekonomi - Prof. Dr. Ayhan TAN
 Economics
 Экономика
10. Uluslararası İlişkiler - Prof. Dr. Osman Metin ÖZTÜRK
 International Relations
 Международные отношения
11. Edebiyat Bilimi Sorunları ve Çözümleri - Prof. Dr. Kâzım YETİŞ
 Problems and Solutions in the Science of Literature
 Проблемы литературоведения
12. Müzeleşme, Arşivler, Kütüphaneler, Yayınveleri, Telif Hakları
 Prof. Dr. Mustafa AKBULLUT
 Museums, Archives, Libraries, Publishers and Copyright Issues
 Музеи, архивы, библиотеки, издательства, авторские права
13. Müzik Kültürü ve Eğitimi - Prof. Dr. Ali UÇAN
 Music Culture and Music Education

Материал подготовлен на основе информации, предоставленной участниками конференции

İÇİNDEKİLER/TABLE OF CONTENTS/ СОДЕРЖАНИЕ

	Sayfa Numarası/Page Number/Стр.
SUNUŞ.....	XIII
PREFACE.....	XIV
YURTTA SULH, SİHANDA SULH KATILIMCILARA SAYGILARIMLA.....	XV
PEACE AT HOME PEACE IN THE WORLD A GREETING TO THE PARTICIPANTS.....	XVII
МИР В СТРАНЕ - МИР ВО ВСЕМ МИРЕ ОБРАЩЕНИЕ К УЧАСТНИКАМ КОНФЕРЕНСА.....	XIX
38. İCANAS KARANİŞ KONUŞMASI.....	XXI
CLOSING REMARKS İCANAS 38.....	XXIII
BİLDİRİLER/PAPERS/СТАТЬИ	
CUMHURİYET'TEN GÜNÜMÜZE KADIN GIYİM KÜLTÜRÜNDEKİ DEĞİŞİMLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA AĞAÇ, Salihâ - ÇİVİTÇİ, Şule - BOĞDAY SAYGILI, Başak.....	1
YÖRÜKLERDE TAŞIMADA KULLANILAN DOKUMALAR AKAN, Meral.....	21
TÜRK SÜSLEME SANATINDA HATAİLER AKGÜN, Banu.....	45
ŞANLIJURE KADIN TAKILARINDA MOTİF VE KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ AKPINARLI, Feriha - BÜYÜKYAZICI, Meral.....	61
KÜLTÜR SOSYOLOJİSİ AÇISINDAN HALI-KİLİM SANATI VE ETNOGRAFİK ESERLERDEKİ DAMGALARIN DİLİ AKSOY, Mustafa.....	75
TÜRK DERİ İŞLEMESİ BAĞLAMINDA TÜRK CİLD SANATI ARITAN, Ahmet Saim.....	121
TÜRK MUTFAK KÜLTÜRÜNDE ÇORBALAR ARLI, Mine - GÜMÜŞ, Hüseyin.....	143
ЭПОС "ДЕДЕ КОРКУТ", "ЗВЕРИНЫЙ СТИЛЬ" И МАТЕРИАЛЬНАЯ КУЛЬТУРА ТЮРКОВ. AVŞAR, Mezhahir - AVŞAR İSKENDERZADE, Lale.....	159
HALK MİMARİSİ BAĞLAMINDA KİLİSTR'A'DA (GÖKYURT) YERLEŞME VE MESKEN NİTELİKLERİ AYDIN, Dicle.....	175
TÜRKLERİN GIYİM KUŞAMINDA KÜRK AYHAN, Fauna.....	189

very clear, yet.

It is my pleasure to greet the members of the International Advisory Board in the personality of Prof. TAKASAKI.

Our National Organization Committee also significantly contributed to the organization of the Congress; the Chairs of the main topics carried out the responsibility of the scientific order of the Congress. They know that I am grateful to them.

I would also like to express my gratitude and respect to every member of the National Executive Committee and the officials of Atatürk Supreme Council for Culture, Language and History, who have shouldered all the troubles of the Congress organization, in the personality of Zeki DİLEK.

Additionally, I would like to acknowledge the efforts the Turkish national press, including the members of Anadolu Ajansı, of national newspapers, of local and national radio and TV channels, for their contributions to publicize and broadcast the news of ICANAS 38. I would also like to extend my gratitude to TİKA and its President, to TRT and its General Manager, to the Rector of Gazi University, to the Rector of TOBB University, to Vehbi Koç Foundation, to the Mayors of Beypaazarı and Kecioren, to the General Manager of Turkish National Lottery, to the President of Ankara Chamber of Industry and to the General Manager of Eti Holding for their friendly support.

Our guests were offered dinners by our Minister of Culture and Tourism the very first night, by our Prime Minister on the second night, and by the Speaker of the Grand National Assembly of Turkey on the third night; we are deeply grateful to them.

Our special thanks go to the Embassies of China, Japan, Ukraine, Kazakhstan, Mongolia and North Cyprus for treating the members of our National Organization Committee along with their own native scholars and researchers attending to the Congress during dinner parties on Friday night, which was a significant opportunity to make the relations and friendship between our countries stronger.

We presented plates to the 12 stars of Turkish Science and Art whose names and work are acknowledged internationally. We hope that this attitude of honoring the elders will turn into a tradition for the future hosts of ICANAS.

We are going to present plates to Prof. TAKASAKI, Prof. HAZAI and Prof. RYBAKOV, as well. We expect it to be transformed into a tradition, too, in the upcoming congresses.

Dear Guests,

I also wish to express my personal gratitude along with the indebtedness of the National Organization Committee to the Minister of Internal Affairs of the 60th government, Prof. Dr. Beşir Atalay, who is a sociologist, for his immense help during his post as the Minister of State and our coordinator on behalf of the 59th Government.

I would like to express my respect and gratitude personally to Recep Tayyip ERDOĞAN, our Prime Minister, who made a speech during our opening ceremony despite his heavy program, on behalf of the National Executive Committee and Atatürk Supreme Council for Culture, Language and History.

Dear Scholars and Researchers; we have brought our heart and physical power together to organize the Congress; we have overcome the difficulties and reached our destination.

I greet you all with my deepest affection in the hope of meeting again in such pleasant organizations.

Prof. Dr. Sadık TURAL
President ICANAS-38

CUMHURİYET'TEN GÜNÜMÜZE KADIN GIYİM KÜLTÜRÜNDEKİ DEĞİŞİMLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

AĞAÇ, Saliha
ÇİVİTÇİ, Şule
BOĞDAY SAYGILI, Başak
TÜRKİYE/TURPIIЯ

ÖZET

Giyim insanın var oluşuyla, öncelikle doğa koşullarından korunmak amacıyla ortaya çıkmış bir olgudur. Geçmişte incelediğimizde giyim; toplumların yaşam biçimlerinin, kültürlerinin, toplumsal etik değerlerin etkisiyle biçim değişiklikleri göstererek bugüne kadar ulaşmıştır. Bu çeşitlilikler, toplumun kültürel değişimi, sosyo-ekonomik yapısı, siyasi ve politik değişimler, toplumsal olaylar, teknolojikteki gelişmeler ve bunun gibi nedenlerle oluşmuştur.

Türk giyim kültürü ile ilgili kaynaklar tarandığında, Türk Folklorik giysileri hakkında pek çok kaynağa ulaşılmışa rağmen; Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu güne kadın giyimindeki değişimi ve bu değişimi etkileyen nedenleri ele alan kaynağa rastlanamamıştır. Belirtilen durum, araştırma konusunun belirlenmesinde etken olmuştur.

Bu araştırmanın amacı, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu güne kadar kadın giyim kültüründeki değişimleri kronolojik sıra ile inceleyerek belirlemektir. Araştırmada tarihi yöntem kullanılmıştır. Cumhuriyetten günümüze kadar geçen zaman 10 yıllık periyotlara bölünerek analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir. Araştırma verilerini toplamak için, yazılı kaynaklar, eski tarihli gazeteler, dergiler vb. taranmıştır. 10 yıllık periyotlar dikkate alınarak, belirtilen dönemde baskın olan kadın giysi stil özellikleri ortaya konulmuştur. Bu periyotlarda kadın giysi stillerindeki değişim, giyildiği dönemlerdeki sosyal, kültürel ve politik olaylarla ilişkilendirilerek tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Giyim-kuşam kültürü, sosyolojik olay, giyim tarihi, moda.

ABSTRACT

An Investigation on the Subject of Changing Women Clothing Culture from Establishing the Republic to Nowadays

Clothing is a phenomenon that is appearing to be protected natural negatory factors for human subsistence ages. When we analyse antecedents, clothing live up to nowadays by modifying its style under the effect of lifestyle, culture and ethical valuation of community. These assortment have been formed due to cultural, politic, socio-economic alterations of the community and technologic developments.

When we scan the literatures about Turkish clothing culture, we can't reach any literature about alteration the women clothing from establishing the republic to nowadays and effecting factors to the alteration. Therefore, this condition has been effective on determining the investigation subject.

The aim of this investigation is to determine women clothing culture alterations from establishing the republic to nowadays by analysing them in chronologic order. Documentary crosshatching method has been used for this investigation. Duration from establishing the republic to nowadays has been divided into 10 years periods, then analysed and evaluated. Written documentary, old newspapers, magazines and journals have been looked over in order to collect investigation datas. Prominent women clothing style features have been put forwarded for every 10 years period. The alterations of women clothing styles have been discussed by overarching with social, cultural and politic events in its wearing periods.

Key Words: Wearing culture, sociologic event, clothing history, fashion.

1. Giriş

Bir kültür ürünü olarak "giyim" insanların yaşam biçimi hakkında bilgi verebilecek en önemli göstergelerden biridir. Giyinmek, kendini göstermek ve hoş gitmek anlayışı insanların her zaman ilgisini çekmiştir.

Giyim tarihi gözden geçirildiğinde modanın yayılma hızının, içinde yaşanan dönemin sosyal, ekonomik, kültürel, teknolojik vb. gelişmeleriyle doğru orantılı olduğu görülmektedir. Giyim tarihi dönemlere ayrılarak incelendiğinde ise; her dönemde farklı gelişmelerin, farklı olayların, farklı düşünce ve kişilerin modayı derinden etkilediği tespit edilmiştir.

Toplumun iç dinamiklerinde oluşan en küçük bir değişiklik, giyimi doğrudan etkilemiştir. Giyimi etkileyen en önemli değişikliklerden biri;

dünyü benimsemeyen ancak yarınki durumu için bugünkü durumundan her an vazgeçilebilecek bir kavram olan "Moda"dır. Moda, birdenbire yaygınlık kazanan, kısa ömürlü, hızlı ve aralıksız bir dizidir. Moda bir değişim ifadesi olmakla birlikte bir tekrardan ibarettir. Moda olmayı yaratmak değildir. Zaman zaman geri dönüşleri yaşanan modada gelecek, geçmiş üzerine konumlandırılmıştır.

İnsanların bir arada yaşamaya başlamasıyla moda, toplumların gelenek ve göreneklerinden, sosyal olaylardan, savaşlardan, duyu ve düşünce akımlarından, çeşitli sanat ve spor faaliyetlerinden etkilenerek bugüne kadar gelmiştir. Modayı doğuran dinamik etken, insanın yeni biçimleri ortaya koyma tutkusudur. Moda tarihinde belirli bir dönemin giyimi ile toplumsal iklim arasında da tam bir uyuma olduğu kuşku götürmez bir gerçektir (Vural ve Ağa, 1994: 91).

Toplumsal gelişme ile paralel ilerleyen moda, Cumhuriyet'in ilan edildiği 1923 yılından itibaren yeni bir yapılanma sürecine girerek Türkiye'de büyük gelişmeler göstermiştir. Türkiye'nin politik, sosyal, kültürel yapı değişimi Türk kadınının sosyal konumunu da değiştirmiştir. Bu değişim, Türk kadını batılaşma sürecine sokmuştur. Cumhuriyet'in ilanından sonra, Avrupa modasına uygun giysiler üretilmiş ve moda akımları izlenmeye başlanmıştır.

Cumhuriyet'in ilanından sonra, özellikle Kıyafet İnkılabı'nın gerçekleştirildiği 1931-1940 yıllarından sonra oluşan değişimler, Türk modasının temel taşlarını oluşturmuştur.

Bu çalışmada, Cumhuriyet'in ilanıyla siyasal ve sosyal özgürlüğünü arttıran Türk kadınının bu günkü giyim kuşam estetiğine nasıl ulaşabildiğinin anlaşılması bakımından politik, sosyal ve kültürel olayların Türk kadının giyimine etkisi tarihsel bir araştırma ile ortaya konmaya çalışılmıştır.

2. Yöntem

Geçmiş zaman içinde meydana gelmiş olay ve olguların araştırılmasında ya da bir problemin geçmişle olan ilişkisi yönünden incelenmesinde kullanılan yöntem "tarihi yöntem" olarak adlandırılmaktadır (Kaptan;1998). Araştırmanın amaçlarına ulaşması bakımından tarihi yöntem, araştırma yöntemi olarak seçilmiştir. Araştırma verilerini toplamak için, yazılı kaynaklar, eski tarihli gazeteler, eski tarihli dergiler, ansiklopediler, tarih ve giyim tarihi kitapları taranmıştır. Türk kadın giyiminin Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren gerçekleşen sosyal, kültürel ve politik olaylarla ilişkisi 10 yıllık periyotlara bölünerek analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir.

3. Araştırma Bulguları

Bu bölümde 10 yıllık periyotlarla, dönemde olan sosyal, kültürel ve politik olaylar ile Türk kadın giyiminin özelliklerini en fazla yansıtan unsurlar verilmeye çalışılmıştır. Bu periyotlarda, kadın giysi stillerindeki değişim, giyildiği dönemlerdeki sosyal, kültürel ve politik olaylarla ilişkilendirilerek tartışılmaya çalışılmıştır.

3.1. 1923-1930 Yılları Arası

I. Dünya Savaşı'ndaki yenilginin ardından başlayan Kurtuluş Savaşı, kadınların gerçek yaşamlarında, hukuki statülerini zorlamalarına olanak veren değişikliklere yol açmıştır (Altındal, 1995). Çok sayıda kadın, cepheye giden erkeklerin yerine, işçi ve memur olarak çalışma hayatına girmiştir. Kadınlar yine ilk kez bu dönemde kitlesel biçimde siyasal olaylara katılmış, hatta kürsüden halka seslenmişlerdir (İnan, 1982).

29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle ülkede rejim değişikliği ile birlikte her alanda pek çok değişiklik meydana gelmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında, yeni kurumsal ve yasal düzenlemeler yapılmıştır (Su ve Mumcu, 1991).

1923 yılında toplanan İzmir İktisat Kongresi; sanayici, tüccar, çiftçi ve işçi kesimlerinin kendine özgü sorun ve isteklerini belirlemek ve bu kesimlerin siyasi kadro ile bütünleşmesini sağlamak, yabancı sermayenin alacağı biçimi açıklamak amacıyla yapılmıştır. Bu kongre, Türk ekonomisinde önemli gelişmelere neden olmuştur (Doğanay, 1955).

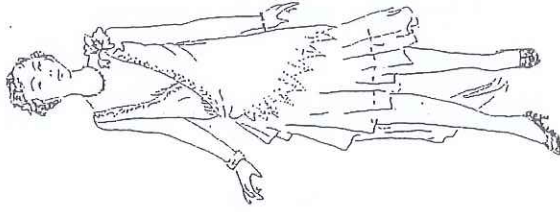
3 Mart 1924 yılında Hilafet kaldırılmasıyla laikliğe doğru gidiş hızlanmıştır.

Tevhidi Tedrisat Kanunu ile Medreseler kapatılmış ve eğitimde değişiklikler meydana gelmiştir. (Cumhuriyet Ansiklopedisi, 1972).

1 Kasım 1928'de Latin Alfabesi resmî yazı olarak kabul edilmiş, geniş bir okuma-yazma seferberliği başlatılmıştır. Dünya güzellik yarışmalarına katılmak batı dünyasıyla bütünleşmenin parçası sayılmıştır. 1929 Dünya güzellik yarışmasında Feriha Tevfik birinci, Semine Hanım ise ikinci seçilmiştir.

Türk kadınının çağdaş düzeye erişebilmesinde üç reformun çok önemli payı olmuştur. Bunlar, 1924 yılında eğitimi birleştiren Tevhid-i Tedrisat Kanunu, 1926 yılında kabul edilen Türk Medeni Kanunu, 1934'te Türk Kadınının siyasal hakların verilmesini sağlayan kanundur (Koçak, 1990)

Cumhuriyet'in kurulduğu tarihlerde, Anadolu insanı çok değişik kıyafetleri bir arada kullanmaktaydı. Yeni bir topluma uygun ve medeni bir kıyafetin ne olacağı, Atatürk tarafından milli heyecan ve gerçekçi değerlendirmeler sonucu ortaya konulmuştur. Sonuç olarak, Atatürk 25 Aralık 1925'te çıkan bir kanun ile, kıyafet inkihabını gerçekleştirmiş; peçe, çarşaf, kalpak ve fes giyilmesini yasaklayarak, batılı ülkelerin giyim biçimini benimsetmiştir. Cumhuriyetin kurulduğu günden bu güne kadar Türk kadın giyiminde de Dünya modası'na uygun bir çizgide gelişim olmuştur. 1924'te kadınlar tarafından geometrik desenli, geometrik kesimli elbiseler giyilmiştir (Şekil 1). 1924'te kısa japon kollar, bluzan korsajlar ve boyunları saran rengârenk, dizi-dizi inci boncuklar, kocaman kloş şapkalar moda olmuştur. Etek boyları ve saçlar da kısaltılmıştır. Jarse kumaş kullanılmıştır. Kadın modasında etkisi şıklık ile hızlı giyinme devri başlamıştır. Avrupa'da kocaman kloş şapkalar moda olmuş ve bu moda Türk kadını

Şekil 1.

tarafından da çabucak benimsenmiştir. Cumhuriyet öncesi peçenin altında kalan yüzler açığa çıkmıştır.

1930'lara doğru giyimde yeniden sadeleşme görülmüştür. Bunun sebebi de tüm dünyayı saran ekonomik bunalımdır. Farklılar genellikle

ve bel yine doğal yerini almıştır.

1920-30'lu yıllarda kahverengi, gri ve değişik renkli ayakkabılar giyilmeye başlanmıştır. Ayakkabılar süet ve deri ya da iki renkli olmuştur. Gece ayakkabıları brokar ya da saten elbise ile uyumlu olarak yapılmıştır (Kadın Ansiklopedisi, 1961).

3. 2. 1931-1940 Yılları Arası

5 Aralık 1934'te alınan bir kararla kadınlara TBMM seçimlerinde seçme-seçilme hakkı tanınmıştır. Bu karar, kadını yasalar önünde kısıtlı tutan geleneksel anlayışın ortadan kalması anlamına gelmiştir. 1937 yılının T.B.M.M.'de 18 kadın Milletvekili bulunmuştur. Bu rakam o zaman ki tüm milletvekillerinin % 4-5'ini oluşturmuştur (Ereş, 2006).

Bu dönemde ilk kadın muhtar, ilk kadın mühendis, Atatürk'ün manevi kızı ilk kadın pilot olarak iş ve toplum hayatında yerini almıştır. Bu ilkerin Dünya tarafından duyulması da Türkiye'ye karşı olumlu yönde tepkilerin oluşmasına neden olmuş ve bu ilker basında sık sık yer almıştır.

Magazin basımıyla giyim modası yurt çapına yayılmıştır. Türkiye'de magazin basını Şehbal ile başlamıştır. Şehbal, Yedigün ve daha sonra Hayat dergisi yayınlanmaya başlamıştır (Cumhuriyet Dönemi Türk Ansiklopedisi, 1992).

Kadınlar 1925'te tanıştıkları balolarla daha yakından ilgilenmişlerdir. Balolar için özel kıyafetler diktirip, özel dans dersleri almışlardır. Bu nedenle, Türk kadınları modayı daha yakından takip etmeye başlamışlardır.

Batı dünyası ise; 1929'dan itibaren ekonomik depresyona girmiştir. Ekonomideki bu düşüş önce tarımsal ürünlerde başlamıştır. 1930'lu yıllar Batı Dünyası için acı, umutsuzluk ifade etmiştir. Bu durum, dünyayı hızla kitlesel işsizliğe, ekme kuyruklarına, faşizmin artışına ve II. Dünya savaşına doğru götürmüştür (Lewis, 1988).

1930'larda ekonomik kriz nedeniyle eskinin şaşalı günleri kalmamıştır. Ancak bu krize rağmen bir takım moda önderleri yine taklit edilmiş, dergilerde boy boy resimleri, basılmıştır. Gündüz giymek için siyah, kol kapakları ve yakaları beyaz elbiseler çok tutulmuştur. Elbiselerin üstüne partiler için şifon atkılar hazırlanmış, bu kıyafetlere kürk kenarlı kepler ve dirseğe kadar uzun jarse eldivenler takılmıştır.

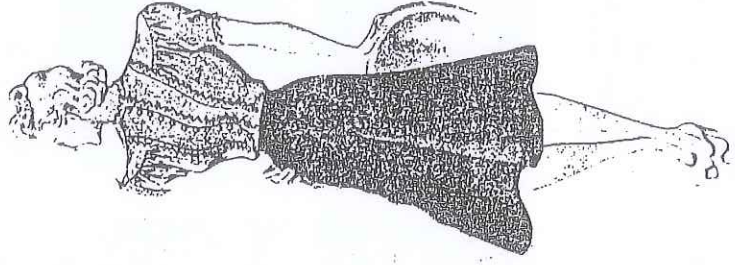
Tasarımcılar, fiyatları düşürerek satış yapmak ve daha büyük kitlelere ulaşmak için, hazır giyim üretirek ekonomik duruma uyum sağlamışlardır.

miştir. Bunun yanı sıra tasarımcılar dayanıklı olması istendiği yeni keşfedilen yapay kumaşlarda kullanmışlardır. Daha sonra da buruşmaz kumaş üretilmiştir.

Bu dönemde kadınlar kısa olan eteklerini bant ve kürk geçirerek uzatmışlar ve günün modasına uymuşlardır. Yaka ve kollarda da aynı işlem yapılmıştır. Kollar omuzdan dirseğe kadar düz, kol ağzına dirseklerden bileklere kadar genişleyerek devam etmiştir. 30'ların kadını ayrıca yeni bir şekle girmiştir. Önceden yok olan göğüsler tekrar gelmiştir. Belli tekrar olması gereken yere gelmiş ve omuzlar yavaş yavaş genişlemeye başlamıştır. 1932 döneminde sırtı açık modeller gündeme gelmiştir.

Bu dönemin sonunda JI. Dünya savaşı nedeni ile askeri renklere yönelme olmuştur. Koyu-açık lacivertler, deniz ve hava mavisi ve haki renkleri tercih edilmiştir.

30'lu yılların başında artık bacaklar değil, sırt belirginleşmeye başlamıştır (Bolero modası). Gündelik elbiselerin bile sırtı yuvarlak ve etekler

Sekil 2

kalçaları iyice saran modellerde hazırlandığı görülmüştür (Şekil 2).

3.3. 1941-1950 Yılları Arası

1939 yılında başlayan II. Dünya Savaşı ülkemizin ekonomisini de etkilemiştir. Bu savaş yıllarının giysilerinde pratik, rahat tarzlar yer almaya başlamıştır. Çünkü, kadınlar o sırada fabrikalarda ve tarlada çalışmışlardır. Savaş tam olarak bir ktlığa neden olmuş ve zaruri malzemeler vesikaya bağlanmıştır. Bundan dolayı da konfeksiyon sektöründe kumaşın kesimin-den, stiline kadar her şey etkilenmiştir. Öyle ki kadın elbiseleri vücuda sıkı oturup, boyları da hemen diz kapağının altına inmiştir. Sivillerin giyimlerinde, ordu üniformasından etkilenilmiştir: Vatkalı omuzlar, apolet ce- ket ve çevresinde takviyeler ilave edilerek yapılan giysiler, neşeli bir hava oluşturmaktan öte, modanın bireysel havasına sadelik getirmiştir. Ayrıca çift cepli ceketler ve bol duble paçalı pantolonlar giymeye başlanmış- tur. Savaşın ekonomi üzerindeki etkileri yüzünden fazla para harcanmadan gösterişsiz giysiler yapma yoluna gidilmiştir (Şekil 3). Gereksiz süsleyici malzemelerden vazgeçilmiştir.

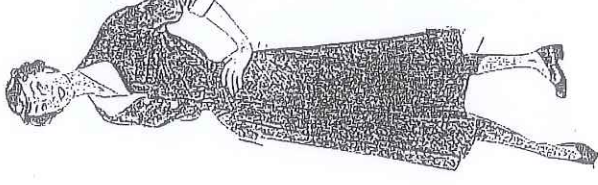
II. Dünya Savaşından sonra giyside, bütün toplumsal sınıf farkları orta- dan kalkmıştır. Moda böylece özgürlük kazanmıştır.

Savaş moda için 1950'li yıllarda geniş çapta başarılı bir üretim yapabi- len istikrarlı bir hazır giyim endüstrisinin gelişmesini zorlayan bir ortam oluşturmuştur.

Modanın savaş ile yan yana yürümesiyle, askeri üniforma rengine uyum sağlayan manto, etek, bluz, elbise gibi giysilerden sonra şapka, ayakkabı, eldiven, çorap hatta mendil gibi küçük aksesuarlar da savaştan etkilenmiş- tir.

1945'lerden sonra ekonomik sistemin liberalleşmeye başlamasıyla ka- dınlar kitile iletişim araçları-radyo sinema, gazete ve dergiler ile gösterişçi tüketime doğru yönlendirilmişlerdir (Karadülger, 1994).

II. Dünya savaşı sonrasında Avrupa'da kadınlar Paris'ten ortaya çıkan "New Look" akımından etkilenmişlerdir. Bu akımda uzayan etekler, ka- dın güzelliğini ortaya çıkaran göğüs dekolteeleri, modanın kadını çizgüleri bürünmesini sağlamıştır (Vural ve Ağaç, 1994: 94). II. Dünya Savaşı'nın bitimiyle Türk kadın giyimi de Avrupa'daki moda akımından etkilenerek yeniden eski süslemelere dönüş yapmıştır. Etek ve bluzlar gözde giysiler olmuştur. Eteklerde bol piller, fırfırlar kullanılmıştır. Tüm üst giysilerde japone kollar kullanılmıştır. Bolerolar kullanılmıştır (Öndoğan, 1993).

Şekil 3

3. 4. 1951-1960 Yılları Arası

Bu yıllar Türkiye için dönüm noktası olmuştur. Bu dönemin başında çok partili hayata geçiş denemeleri tekrar gündeme gelmiş ve demokrat parti ile bu süreç başlamıştır. İlk yıllarda DP'nin uyguladığı politika Türk kadınına da etkilemiştir. Bu yıllarda pek çok yabancı dergi- nin Türk basınında yerini alması, Türk kadınının zevkini ve bakış açısını değiştirmesinde; dünya kadınları gibi çağdaş ve yenilikçi giyiniş, hareket etmesinde etkili olmuştur. Yine aynı yıllarda Kadın Dünyası, Hayat Mecmuası, Hayat Sinema Yıllığı, Hafta sonu gibi dergilerde Türk kadınına modayı yakından takip edebilme imkanı verilmiştir. (Hayat Mecmuası, 1956- 60 ve Kadın Dünyası, 1958).

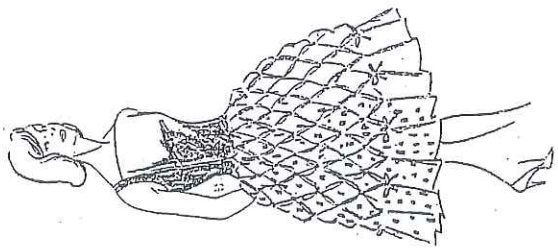
DP dönemi çağdaş ve yenilikçi sinyaller vermesine rağmen uygulamada getirdiği bazı aksaklıklar, özellikle dindar kesime verdiği tavizler nedeniyle, dönem Türk kadını için gerektiği kadar çağdaş geçmemiştir. 1958'li yıllarda ortaya çıkan ve kaynağını tenis kıyafetlerinden alan mini etek modası tüm dünyada bir fırtına gibi eserken Türk kadınının buna adapte olma- sı biraz zaman almıştır. Aynı durum pantolonlar için de yaşanmıştır.

Savaşın bitiminden kısa bir süre sonra içerden 1950-60 yılları Türkiye için, kendini toparlamaya çalıştığı dönem olmuştur.

1958 yılında kadın pantolonlarının paçaları daralmış, bu dar paçalara yurtmaçlar bile yapılmıştır. Erkek ve kadın ayakkabılarının burunları çok sivri kullanılmıştır. Kadın ayakkabıları sivri burnu ve ince çelik topuklarıyla son derece zarif; ancak aynı ölçüde de kullanışsız olmasına rağmen tercih edilmiştir.

Bu dönemde orta yaşta kadınlar Chanel tayyörleri kullanmışlardır. Gerek renk, gerek dokunuş özelliği olan "Chanel kumaşları" modelleriyle uyum sağlamıştır. Bu tayyörlerin içine yakası fular biçiminde bağlanan, kol manşetleri şık kol düğmeleri ile süslü ipek bluzlar giyilmiştir. Tayyörlerde ayrıca yaka, kol, ceket kenarlarında bulunan harçlarla, cep ve düğmelerde dikkati çekmiştir (Komşuoğlu ve diğerleri, 1986).

1950'li yılların sonu ve 60'lı yılların başında hafta sonu tatilleri ile, çeşitli eğlenceler modayı derinden etkileyip yeni bir giyim üslubunun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Hafta sonu tatilleri ile birlikte bikini gündeme gelmeye başlamıştır (Aktaş, 1996).

Şekil 4

1950'li yıllarda genç kuşağın kısmen refah içinde yaşaması giyim endüstrisine harcayabilecek paraya sahip olmalarına olanak sağlamıştır. Bu yıllarda Rock'n Roll müziği Amerikalı gençlere ilham vermiştir. Bu akım "The Beatles" grubu tarafından dünya beğenisine kazandırılmıştır. Genç kızlar; kloş etek, eteklerin altına jüpon, dar süveterler, beyaz, kısa soket çoraplar ve düz bale ayakkabılar giymişlerdir (Şekil 4) (Öndoğan, 1993).

3. 5. 1961-1970 Yılları Arası

1960'da askeri bir darbe ile hükümet değiştirilmiştir. 1961 Anayasası hazırlanmıştır. Bu anayasa Türkiye'nin gelişmesine ciddi katkılar getirmiştir. 1961'de yürürlüğe konan Anayasa ile demokratik ve liberal rejime uygun düşen özgürlükler ve haklar sağlanmıştır.

60'lı yıllarda politika giyime yeni bir tarz getirmiştir. Devrimci kesim, yarı-safari giyimi kendileriyle bütünleştirmişlerdir. Safari giyimlerle bütünleşen parkalar ve postallar resmîyet dışı bir askeri giyim alışkanlığı yaratmıştır.

Bu yıllarda gençler, yüksek öğretimi siyasal gündemde ön plana çıkararak 1968 öğrenci eylemleri ile üniversitede reform ve demokratikleşme istemişlerdir. Gençler, kıyafetleriyle toplumdaki farklılıkları anlatmaya çalışmışlardır. Batı'da çıkan hippy, Skin-head veya punk gibi akımlar ideolojisini önce kıyafetleriyle teşhir etmeye çalışmışlardır (Lokmanoğlu, 1994).

1963 yılının aralık ayında yoğunluk kazanan Kıbrıs olayı, Türkiye'nin dış ülkelerle olan ilişkisini gözler önüne sermiştir (Gönlübol, 1966).

Sosyal, toplumsal organizasyonda Türkiye büyüyen kentleri ve sanayi ile giderek çağdaş ve daha karmaşık bir yapı olmuştur (Türkiye Ansiklopedisi, 1971).

1968'de uzaya gitme çalışmaları yapılmıştır. Temmuz 1969'daki Apollo 11 uçuşu ile de ilk insan Ay'a ayak basmıştır.

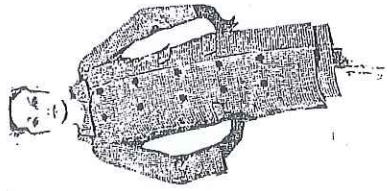
1960'ların giysileri sert ve geometrik olarak ifade edilebilecek yeni bir eğilim getirmiştir (Şekil 5). Bunun nedeni ülkenin içinde bulunduğu politik ve ekonomik bunalımdır. Vücut çok çıplak ve açık biçimde olabildiğince erotik olarak belli edilmektedir. Etekler basenlere kadar çıkmış. İç giyim bu yeni havaya uyarlanmıştır. Uzun iç çamaşırlar kısalarak, basen hizasındaki kısa etekler ile giyilebilmek için külot haline gelmiştir (Vural ve Ağaç, 1994).

Kadınların giydikleri etekler genişlemiş, kloş etekler, pilili veya pilise etekler alt kısımları godeli verev etekler kullanılmıştır. Gezmek için verev-den yapılmış ve eteklerde ağır ipek veya yün kreplerden suni kumaşlardan kullanılmıştır. Yüksek devrik yakalı süveter biçiminde, yalancı döpiyes şeklinde, genellikle pilili modeller sade, zarif, bedene fazla oturmayan rahat kıyafetler günlük olarak kullanılmıştır.

Türkiye'deki giyim alışkanlıkları Almanya göçünden sonra farklılık göstermiştir. Almanya da yaşayanlar Avrupalılar gibi değişik giyinmişlerdir. Farklı bir kültür ve değer içinde yaşamalarının da bu değişiklikte önemli bir payı olmuştur. Bu dönemde gecekondulaşma kadın giyimine yenilikler getirmiştir. Bu yeniliklerden en çok bilineni etek altına giyilen erkek pijaması pantolonudur (Komsuoğlu ve diğerleri, 1986)

3. 6. 1971-1980 Yılları Arası

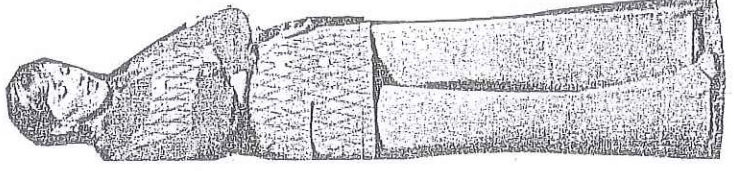
1970'lere gelindiğinde ekonominin dış kaynaklara gereksinimi artmıştır. Tüm 1960'lar boyunca artan dış ticaret açıkları, 1970'lere gelindiğinde önemli bir sorun durumuna gelmiştir. Bu nedenle unisex modası, 1970 yıllarının ortalarına kadar devam etmiştir. Bu dönemde unisex giyimini abartarak rasgele renkli ve zevksiz bir görüntü veren renkli bir akım da doğmuştur. Bu giyim tarzına "GLAM ROCK" adı verilmiş ve bir çok rock grubu tarafından da benimsenmiştir. Bunlar genellikle uygun olmayan renklerden yapılmış parlak giysileri giyip, oldukça ağır bir makyaj yapmış ve apartman topuk denilen ayakkabılar giymişlerdir.

Şekil 5

Bu dönemde yaşanan Dünya petrol krizi, 12 Mart Muhtırası, Kıbrıs Ha-rekatı gibi olaylar ülke ekonomisinin zor duruma düşmesine neden olmuştur.

1976 yılında İngiltere'de Punk ayakkabısı gelişmiş ve zamanla bu yeni gelişimin bir diğer uzantısı doğmuştur. Özellikle Punk Rock grupları ta-rafından bu yeni akım benimsenerek çok kısa zamanda bütün dünyadaki gençlere bu akımı kabul ettirmişlerdir. Genellikle unisex görünümündeki bu yeni giyim biçimi, üzerinde başkaldırıyı yansıtan sloganların yazılı olduğu t-shirt ve deri ceketlerle ve bilhassa esktilmiş, yıpratılmış ve yırtık pantolonlarla karakterize edilmiştir. Türk kadın giyiminde punk modasının yansımaları erkeksi giysiler olarak kabul görmüştür (Şekil 6). 16-18 yaşları arasındaki gençler arasında bu tarz yaygın bir biçimde giyilmeye başlanmıştır. Bu moda Türkiye'deki gençler tarafından da kabul görmüş, yöneti-me tepki olarak yorumlanmış (İşbilen, 1995).

Şekil 6

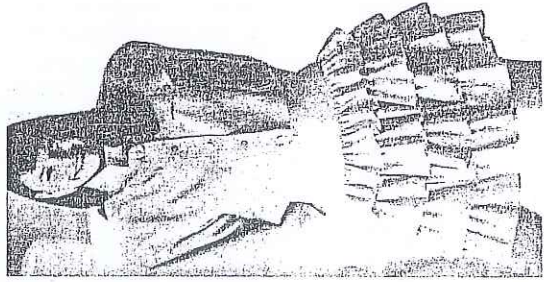
3. 7. 1981-1990 Yılları Arası

1980'deki askeri darbe ile demokrasi bir kez daha kesintiye uğramış ve AT tarafından insan hakları ihlalleri eleştirilmiştir.

1980 yılı, petrolün sebep olduğu ekonomik bunalımların yılı olmuştur. Bu nedenle petrol renkleri çok kullanılmıştır. Bu dönemde modacılar 1960'lardan esinlenmişlerdir. Dar beden, ince bel bol etek, şort ve ber-mudalar ve drapeli mayolar kullanılmıştır. Lambada eteklerin çıkışı da bu dönemde olmuştur (Şekil 7). İnce ve kalın çizgileri olan geometrik desenlerden ve boyuna ince çizgilerden oluşan kumaşlar ilgi çekmiştir. Gündüz giysilerinde ekosele kumaşlar tercih edilmiştir. Ayrıca kadife, jarse kumaşlar moda olmuştur. Giysilerde simli pırla kumaşlar parlak taşlar kullanılmıştır.

Deri, kadın ve erkek giyiminde daha çok önem kazanmıştır. Kış sezonunda kadın silüeti "Y" harfi görüntüsüne girmiştir. Omuzların daha belirgin olması için, vücuda oturan yırtmaçlı dar etekler kullanılmıştır. Yaşanan ekonomik krizlerden dolayı kumaşların fazla tüketilmediği modeller tercih edilmiştir.

Uzun kollu bluzların kolları oldukça bol ve her an iş yapmaya hazır gibi

Şekil 7

görünen manşetlerle toplanmıştır. Yakaların bazılarında üstten applike ve biyeler kullanılarak süslenmiştir. Kupların arasında gizli cepler kullanılmıştır (İşbilen, 1995).

Emprime ve terikoton kumaşlardan yapılmış diz boyu elbiseler kullanılmıştır (Dölen, 1992). Elbiselerin yakaları yuvarlak olmakla beraber ek-kek yakalı olanları da kullanılmıştır. Elbiselerin yakaları pervazlarla çevrilmiştir. Elbiselerin bazılarında sırt düğmesi kullanılmıştır.

Gece kıyafeti olarak siyah şifon, saten ve krepler kullanılmıştır. Şifon kumaşlar ceket ve bluzların omuzlarında ve kollarında kullanılmıştır. Ayrıca şifonlar fırır yapmak amacıyla da kullanılmıştır (Batur, 1987).

3. 8. 1990-2000 Yılları Arası

Bu dönemde ülkede enflasyon çok yükselmiş ve ülkede ekonomik kriz yaşanmıştır (Kılınçbay, 1993). Bu durum Türk kadın giyimini de etkilemiştir. Bedene oturan dar giysiler ve dar etekler kullanılmıştır (Şekil 8).

13 Haziran 1993'te Türkiye'nin ilk kadın Başbakanı olan Prof. Dr. Tansu ÇİLLER Cumhurbaşkanı'nın 50'nci hükümetini kurmuştur. Böylece 5 Aralık 1934'te seçme-seçilme hakkına sahip olan kadınlar, bu zamana kadar demokraside ne kadar ilerlemiş olduklarını göstermişlerdir. Tansu Çiller'in tayyörleri o döneme damgasını vurmuştur (Altındal, 1995).

Türkiye bu dönemde en önemli iletişim araçlarından olan internet ve cep telefonuyla tanışmıştır.

Türkiye'de ilk moda fuarı olan, İstanbul Moda Fuarı açılmıştır. Dünya Hazır Giyim Kongresi, İstanbul'da yapılmıştır. Gümrük birliğine girilmiştir. Bu gelişmeler Türk Hazır Giyim Sektörü'nün yurt içinde de yurt dışın-da da gelişmesini sağlamıştır.

Türkiye yıllardır katıldığı ama hep başarısız olduğu, Eurovision Şarkı Yarışmasında 1997 yılında üçüncü olmuştur. Yarışmada 3. olan etnik grubunun solisti Şebnem Peker'in giymiş olduğu elbise ve kullanmış olduğu metal kemer bir moda haline dönüşmüştür.

ABD ile Irak arasında ikinci körfez krizinin başlaması ve TSK'nın teröristlere karşı büyük bir operasyon başlatmasıyla, insanlar savaşın kapıda olduğu düşüncesiyle savaşa uygun daha rahat kıyafetler tercih etmişlerdir. Örneğin bu dönemde etekten çok pantolon tercih edilmiştir. Bir kısmı ba-cağı iyice saran sigara paçaların yanında, paçaya doğru genişleyen, denizci modelli pantolonlar da giyilmiştir (İşbilen, 1995). Kapri pantolonlar da bu dönemde ortaya çıkmıştır. Saten, jarse, ikras gibi yumuşak ve vücutta saran

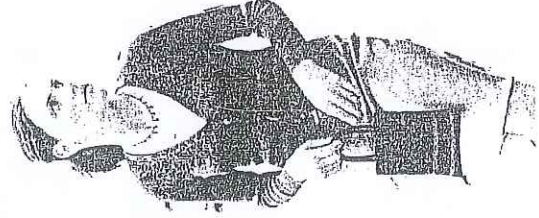
kumaşlardan hazırlanan bileğe kadar uzun elbiseler de çok kullanılmıştır. Gri ve bej renk en çok tercih edilen renkler olmuştur. Düz ayakkabıların yanı sıra, yine topuklu botlar, uzun çizmeler, bilekten bantlı zarif ayakkabılar kullanılmıştır.

Bu dönemde pop müziğinin yaygınlaşmasıyla pop kıyafetlerde gündeme gelmiştir. Pop kıyafetler oldukça basit t-shirt ve kot pantolonlardan oluşmuştur. Bu dönemde deri montlar; aynı zamanda şifonlar, danteller ve emprimelerde kullanılmıştır. Afrika desenleri ve Çin'in işlemeli parlak kumaşları da kullanılmaya başlanmıştır.

2000'li yıllara yaklaşıldığında milenyum tartışmaları ortaya çıkmıştır. Milenyuma yaklaşmasıyla giysiler parlaklaşmış, kesin hatlı uzay giysilerine benzeyen giysiler moda olmuştur. Bağcıklı ayakkabılar kullanılmıştır.

3. 9. 2001 ve Sonrası

1990 yıllarındaki ekonomik sıkıntılar nedeniyle minimalist olan Türk kadın giyimi 2000'li yıllarda yerini gösterişe bırakmıştır. Bu yıllarda hemen hemen her şeyin üstünde taş, pul yada metal zimba görülmüştür. Gömleklerin, montların, pantolonların ve eteklerin üzerinde milenyuma özgü metal aksesuarlar kullanılmıştır. Özellikle metal ince ya da kalın kemerler tercih edilmiştir.

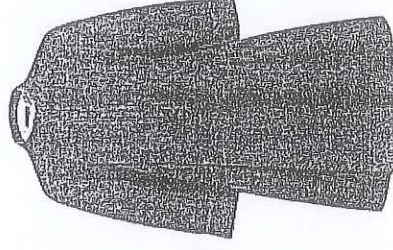

Şekil 8

Gömleklereki geometrik ve çizgili desenler kullanılmıştır. En gözde giyim parçası olan elbiseler ise ince topuklu ve sivri burunlu çizmelerle tanımlanmıştır (Şekil 9). Bu dönemde oldukça fazla alternatif olduğundan herkes kendi modasını yaratma özgürlüğüne sahip olmuştur (http://www.iskenderiye.com/saglik/saglik_hastalik_bilgi.asp?sirano=120080).

Ayrıca bu dönemde Afganistan ve Irak Savaşlarından dolayı Dünya kadının giyiminde olduğu gibi Türk kadın giyiminde de askeri temalar kullanılmıştır.

Grafik stil, canlı renkler, büyük ve optik motifler, spor logoları ön planda kullanılmıştır. Kıyafetlerin iç astarları canlı renk tonları ile hareketlendirilmiştir. 60'lı yılların İngiliz etkisi biraz daha ön planda kullanılmıştır.

Şekil 9

Bu dönemde etnik stil dünya modasında oldukça büyük bir etki bırakmıştır. En çok altın sim, doğal ve otantik işlemler kullanılmıştır. Kış sezonlarına kadife kumaşlar tercih edilmiştir (<http://www.kolej.org/dergi/say74/moda.shtml>).

Bu dönemde küresel ısınma; kadın giyimini de etkilemiştir. Kışları çok kalın olmayan, hafif giysiler tercih edilmiştir. Yaz ayları ise kadınların kıyafetleri daha açık modeller, serin tutucu ve teri emen kumaşlardan üretilmiştir.

4. Sonuç

Cumhuriyetten günümüze yaşanan sosyal, kültürel ve politik olaylar toplumsal hayatın her bölümünde etkin olduğu gibi Türk kadın giyimini de derinden etkilemiştir. Cumhuriyet'in kurulduğu dönemde kıyafet inkılâbı ile kökten değişim yaşayan Türk kadın giyimi, kadımlara verilen haklar ve toplumdaki batılılaşma çalışmaları ile kuruluş yıllarında pek çok değişikliğe uğramıştır. İlk dönemlerde sadece belirli bir sınıf tarafından izlenen moda, yapılan inkılaplar sonucunda bütün kitleler üzerinde etkisini göstermiştir.

Türk kadın giyiminin değişmesinde, tüm Dünya'da olduğu gibi savaşların büyük etkisi olmuştur. Savaşların beraberinde getirdiği ekonomik problemler, insanlarda gelişen çeşitli kavramlar yeni giyim tarzlarının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Ayrıca savaş sonrası ortaya çıkan kadın erkek eşitliği kavramının gelişmesiyle ve erkek nüfusundaki azalma nedeniyle, kadımlar sosyal hayatta eskisinden daha fazla yer almaya başlamış, bu durumda kadınların giysi tercihlerini etkilemiştir.

Cumhuriyet'ten bu güne kadar Türk kadın giyimini, ekonomi başta olmak üzere, siyasi değişiklikler, savaşlar, uzayla ilgili her olay, sinema, tiyatro, müzik, sanatçılar, gazeteler, dergiler, televizyon vb. faktörler etkilemiştir. Bu faktörler, Türk kadın giyiminin dünya modasına yakalmasına neden olmuştur. Son yıllarda internet ve cep telefonu gibi iletişim araçlarının kullanılmasıyla da Dünya modası yakından takip edilmektedir.

1970'lerin sonunda gerçekleşen hazır giyimdeki ilk ihracat ülkemizdeki tüm hazır giyim firmalarını bu yönde çalışmalara sevk etmiş ve güçlü bir hazır giyim sektörünün oluşmasına neden olmuştur. 1990'larda Türkiye'de ilk moda fuarı olan, İstanbul Moda Fuarının düzenlenmesi, Dünya Hazır Giyim Kongresinin İstanbul'da yapılması ve Gümrük Birliğine girilmesi sektörün dışa açılma çalışmalarını hızlandırmıştır. Türk hazır giyim sektörünün ihracat yapılabilmesi için Dünya modasını takip etmesi, Türk kadın giyimini etkileyen en önemli unsur olmuştur.

Günümüzde ise, hızla gelişen ve değişen koşullar içerisinde kadınlar iş hayatında aktif olarak rol almaktadırlar. Bunun için artık kadınlar iş hayatında, günlük yaşantısında, sokakta, alışveriş yaparken, kısaca her yerde kullanabileceği fonksiyonel, kendine yakın, rahat giyimleri tercih etmektedirler. Değişen tüketici ihtiyaç ve beklentilerine cevap verebilmek için çok çeşitli alternatiflerle karşımıza çıkan giyim modasında ise artık kesin kurallar ve tabular ortadan kalkmıştır. Artık giyim modası tüm kit-

lelere hitap eden farklı tarzlarla çağımızın hareketliliğini ve sınırsızlığını yansıtmaktadır. Türk kadını da bireysel tercihlerine ve konularına göre bu çeşitlilikten seçimini yaparak giyinmektedir.

KAYNAKÇA

- “Cumhuriyet Ansiklopedisi” (1972), Cilt 11, Arkın Kitapevi, İstanbul.
 “Cumhuriyet Dönemi Türk Ansiklopedisi”, (1992), Cilt 1-2-3-4-5, İletişim Yayınları.
 “Kadın Ansiklopedisi”, (1961) Cilt 1-20, Bir Yayın Evi, İstanbul.
 “Türkiye Ansiklopedisi”, (1971), Tipo Ofset Matbaası, İstanbul.

 AKTAŞ, Nejla; (1996) “Mayonun Tarihçesi, Konfeksiyon İşletmesinde Mayo İmalatı”, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi)
 ALBAYRAK, Erol; (2002), Ankara Kolejliler, Sayı:74, http://www.kolej.org/dergi/say174/moda.shtml
 ALTINDAL, Aytun; (1995) “Türkiye’de Kadın”
 BATUR, Enis; (1987), “Gelenek ve Gelecek Arasında Moda”, Gergedan Yayınları, Yeryüzü Kültür Dergisi, Sayı:92, İstanbul.
 DOĞANAY, Hayati; (1955) “Türkiye Ekonomik Coğrafyası” İstanbul.
 DÖLEN, Emre; (1992), “Tekstil Tarihi”, MÜTEF Yayınları, İstanbul.
 EREŞ, Figen; (2006), “Türkiye’de Kadının Statüsü ve Yansımaları” G.Ü.E.S.E.F. Dergisi, Sayı:19, s:40-52, Ankara.
 GÖNLÜBOL, Mehmet; (1966), “Olaylarla Türk Dış Politikası”, Milli Eğitim Basım Evi, İstanbul.
 Hayat Mecmuası, “1956- 60 ve Kadın Dünyası”, İstanbul, 1958.
 İNAN, Afet; (1982) “Tarih Boyunca Türk Kadının Hak ve Görevleri” Atatürk Kitapları Dizisi 3, İstanbul.
 İŞBİLEN, Ayşe; (1995) “20. yüzyıl süresince kadın giysi kalıplarının uğradığı form değişikliği ve nedenleri üzerine bir araştırma”, Gazi Üniversitesi, (Yayınlanmamış YÜKSEK Lisans Tezi), Ankara.
 KARADÜLGER, Kamuran, (1994), “Tarihsel Perspektifi İçinde Tasaarruun İşlevi ve Kendini Geliştirme Sorunu” Tekstil ve Konfeksiyon Dergisi.
 KILINÇBAY, Ahmet; (1993), Değişen Dünyada Türkiye Ekonomisi, Cem Yayınları, İstanbul.
 KOÇAK, Gülayşe; (1990), Atatürk Kültür ve Tarih Yüksek Kurumu; Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
 KOMŞUOĞLU, Ş. A. İmer, M. Seçkinöz, S. Alparslan, S. Ertike; (1986),

“Moda Resmî ve Tarihi”, T.T.K. Basımevi, Ankara,
 LEWIS, Bernard; (1988), “Modern Türkiye'nin Doğuşu”, Türk Tarih
 Kurumu Yayınları, Ankara.
 LOKMANOĞLU, Perihan; (1994), “Hazırgiyim ve Konfeksiyon Ma-
 kineleri” Ankara, G.Ü.M.E.F. Yayınları.
 ÖNDOĞAN, Ziyet, (1993), “1940'tan 1960'a Kadar Moda”, Tekstil
 ve Konfeksiyon Dergisi, 5.
 SU, K. Müllerrem, Prof.Dr. A. MUMCU;(1991) “TC. İnkilap Tarihi ve
 Atatürkçülük”, M.E. B. Basım Evi, İstanbul.
 Vural, T., ve S. Ağaç (1994), “XIX. Yüzyıldan Günümüze Giyim Mo-
 dası”, Tekstil & Teknik, 10(109), 90-94.
 “2001 Modası...” http://www.iskenderiye.com/saglik/saglik_hastalik_bilgi.asp?sirano=120080.

YÖRÜKLERDE TAŞIMADA KULLANILAN DOKUMALAR

AKAN, Meral
TÜRKİYE/TURPIA

ÖZET

Yörük kelimesi kaynaklara göre; konar-göçer olup, “daima çadırda otu-
 ran ve geçimini bilhassa küçükbaş hayvanlardan sağlayan kimsedir” şek-
 linde tanımlanmaktadır.

Günümüzde Mut, Silifke, Anamur yöresinde dağlık bölgelerdeki halkın
 büyük bir bölümü konar-göçer halde yaşamaktadır. Yöre halkı çeşitli oy-
 mak isimleri ile birbirinden ayrılmakta ve yerleşik hayata geçen oymaklar
 ise bu isimler altında köyler oluşturmaktadır.

Aynı bölgede yaşayan farklı boylara ait Türkmen grupları aynı yaşam
 tarzını sürdürmekle birlikte günlük hayatta aynı araç, gereç ve eşyalardan
 yararlanmaktadır. Bu eşyalar daima hareket hâlinde olan yörelerin ta-
 şınmasına uygun özellikte eşyalardır.

Bu araştırma bugün yörük kültürünün yaşatılmaya devam ettiği Mut
 ilçesi ve çevresindeki köylerde, taşıma amacıyla ihtiyaç duyularak üretilen
 ve kullanılan dokuma eşyaların tespitini ve bazı özelliklerini ortaya koy-
 mak amacı ile tasarlanmıştır. Tespit edilen heybe, çuval, torba, kolan gibi
 dokumalar incelenmiş, hammadde, teknik, motif, kullanım özellikleri gibi
 nitelikleri üzerinde durularak bazı tespitler yapılmıştır. Araştırma sonuçla-
 rı bu dokumaların geleceğe aktarılması açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yörük, dokuma sanatı, heybe, çuval, kolan.

ABSTRACT

Textiles Used in Transportation by Nomads

According to the sources, the word “yörük” or nomad defines “a person
 who leads a stay-and-move life, always lives in a tent and makes his living
 particularly from sheep and goats”.

Today, a big part of the local people of mountainous areas around Mut,
 Silifke and Anamur leads a nomadic life. Local people are distinguished